

Uw afnemer gaat failliet: hoe kunt u uw schade beperken?

Het alom bekende fenomeen 'kredietcrisis' is thans het gesprek van de dag. Iedere ondernemer wordt, direct of indirect, geconfronteerd met de gevolgen van deze crisis. Een failliete afnemer, een noodzakelijke reorganisatie of, in het ergste geval, het noodgedwongen aangeven van het eigen faillissement zijn thans geen uitzonderingen meer.

Het aantal faillissementen is drastisch gestegen. De oorzaken hiervan zijn divers: de bank heeft de stekker eruit getrokken vanwege de terughoudendheid waarmee zij thans dient te handelen, de afnemer die verantwoordelijk is voor een groot deel van de omzet gaat failliet (het zogenaamde 'domino-effect') of de vraag naar de diensten of producten die worden geleverd is sterk gedaald. Hierbij valt bijvoorbeeld te denken aan luxegoederen zoals auto's. De vraag waar menig ondernemer bij een failliete klant c.q. afnemer mee wordt geconfronteerd is: wat zijn de mogelijkheden om de schade nog enigszins te beperken? In dit artikel zal kort worden ingegaan op de situatie waarin goederen zijn geleverd, onbetaald zijn gebleven en waarbij de ontvanger van de betreffende goederen vervolgens in staat van faillissement komt te verkeren.

Eigendomsvoorbehoud

In het handelsverkeer wordt regelmatig gebruik gemaakt van een zogenaamd eigendomsvoorbehoud. Een eigendomsvoorbehoud houdt in dat goederen die door een leverancier worden geleverd pas in eigendom op de afnemer overgaan indien aan één of meerdere voorwaarden is voldaan. De meest voorkomende voorwaarde die wordt verbonden aan de eigendomsovergang, is dat de openstaande facturen moeten zijn voldaan. Dit betekent dat indien de afnemer de geleverde goederen niet heeft betaald, de leverancier eigenaar blijft van de betreffende goederen ook al zijn de goederen al geleverd. Een faillissement aan de kant van de afnemer doet hier niets aan af. Een eigendomsvoorbehoud staat veelal vermeld in de overeenkomst en/of in de door de ondernemer gehanteerde algemene voorwaarden. Een eigendomsvoorbehoud kan verschillende reikwijdtes hebben. Dit is

afhankelijk van hoe de voorwaarde(n) verbonden aan de eigendomsovergang is c.q. zijn geformuleerd. Hieronder twee willekeurige voorbeelden.

A - 'De goederen blijven ons eigendom totdat al het door afnemer uit de betreffende levering verschuldigde is voldaan.'

B - 'Wij blijven eigenaar van alle door ons geleverde of te leveren zaken zolang de afnemer de vordering(en) terzake van deze overeenkomst of gelijksoortige overeenkomst(en) niet betaald heeft c.q. onbetaald zal laten.'

De strekking van bovenvermelde formuleringen is hetzelfde, de reikwijdte daarentegen niet. Ik zal dit nader toelichten aan de hand van de hieronder geschetste casus.

Casus

Plaatmateriaal BV heeft op 28 november 2008, 10 december 2008 alsmede 5 januari 2009 respectievelijk 40 montageplaten, 80 spaanplaten en 60 constructieplaten aan Meubelfabriek BV geleverd. De factuur van de levering op 10 december 2008 terzake van de 80 spaanplaten is betaald. De overige leveringen zijn onbetaald gebleven. De montageplaten alsmede de spaanplaten zijn nog (in ongeschonden toestand) aanwezig bij Meubelfabriek BV. De 60 constructieplaten zijn reeds verwerkt. Op 20 februari 2009 wordt Meubelfabriek BV in staat van faillissement verklaard. De vraag is nu: welke rechten en mogelijkheden heeft Plaatmateriaal BV?

Situatie eigendomsvoorbehoud zoals geformuleerd onder A

De voorwaarde die onder formulering A aan de eigendomsovergang is verbonden, is dat de factuur van de betreffende levering moet zijn voldaan. De factuur van de 80 spaanplaten die op 10 december 2008 zijn geleverd,

is voldaan. De 80 spaanplaten zijn op het moment waarop deze factuur is voldaan in eigendom overgegaan op Meubelfabriek BV. Plaatmateriaal BV kan deze spaanplaten niet meer terughalen. De facturen van de leveringen van de 40 montageplaten en 60 constructieplaten zijn daarentegen onbetaald gebleven. De eigendom van deze platen is daarom nog niet op Meubelfabriek BV overgegaan. Plaatmateriaal BV is nog steeds eigenaar van deze platen en kan ze terughalen. Echter, de constructieplaten zijn reeds verwerkt en daardoor niet meer (intact) aanwezig. Plaatmateriaal BV kan deze constructieplaten niet terugvorderen. Er resteert voor Plaatmateriaal BV slechts de voorraad montageplaten die kan worden teruggehaald.

Situatie eigendomsvoorbehoud zoals geformuleerd onder B

Een bedongen eigendomsvoorbehoud zoals verwoord onder B brengt ruime mogelijkheden met zich mee. Uit de formulering onder B kan worden afgeleid dat de goederen pas in eigendom op Meubelfabriek BV overgaan indien alle vorderingen met betrekking tot zowel geleverde goederen als te leveren goederen zijn voldaan. Uit de zinsnede 'te leveren goederen' moet worden afgeleid dat ook toekomstige vorderingen terzake van nog te leveren goederen moeten zijn voldaan alvorens er ook maar enig geleverd goed op de afnemer in eigendom overgaat. Deze formulering brengt met zich mee dat, zolang er ook maar enig factuur onbetaald blijft en zal blijven, alle goederen eigendom blijven van Plaatmateriaal BV. Het feit dat de levering van de 80 spaanplaten is betaald, doet dus niet ter zake. Er zijn nog facturen onbetaald gebleven zodat ook de 80 spaanplaten nog niet in eigendom op Plaatmateriaal BV zijn overgegaan. Plaatmateriaal BV kan dus zowel de 40 montageplaten, alsmede de 80 (betaalde) spaanplaten terughalen. Gezien de reikwijdte van het eigendomsvoorbehoud zoals geformuleerd onder B wordt dit ook wel het zogenaamde 'verruimde eigendomsvoorbehoud' genoemd.

Samenvattend

De wijze van formuleren van het eigendomsvoorbehoud is doorslaggevend bij het bepalen van de reikwijdte van het eigendomsvoorbehoud. De reikwijdte bepaalt in hoeverre de leverancier geleverde goederen kan

terughalen. Het hanteren van een verruimd eigendomsvoorbehoud betekent dat een leverancier zich de eigendom van partij goederen A kan voorbehouden totdat de in het verleden geleverde partij B voldaan is en/of de in de toekomst te leveren partij C zal zijn betaald. Indien een dusdanig eigendomsvoorbehoud wordt gehanteerd, gaan de goederen pas in eigendom over op het moment waarop er aan de handelsrelatie tussen beide partijen een

einde is gekomen en er geen vorderingen meer bestaan. Overigens moet nog wel worden opgemerkt dat er zowel op grond van de wet als aan de hand van jurisprudentie grenzen worden gesteld aan de reikwijdte van een verruimd eigendomsvoorbehoud. Is het voorbehoud te ruim omschreven, dan loopt de ondernemer die het betreffende eigendomsvoorbehoud hanteert het risico dat hierop geen beroep kan worden gedaan. Daarnaast kan er

enkel een rechtsgeldig beroep worden gedaan op een eigendomsvoorbehoud indien dit voorbehoud op rechtsgeldige wijze is overeengekomen. Indien het eigendomsvoorbehoud bijvoorbeeld in algemene voorwaarden is opgenomen, betekent dit dat de algemene voorwaarden van toepassing moeten zijn verklaard alsmede ter hand moeten zijn gesteld.

Mr Nienke Beun,
JPR Advocaten Groenlo